

Előlről nézve

Konok Tamás: Emlékkövek.
Fejezetek egy önéletrajzból

Uj Művészet, Budapest, 2019, 252 oldal, 3900 forint

Abszurd kalandok a történelem árnyékában, derűs és szomorkás történetek, festők, írók, zenészek, műgyűjtők, galériások, szélhámosok kavargó felvonulása, sodró lendületű elbeszélés... Akár így is jellemezhetnénk Konok Tamás festőművész visszaemlékezéseit, az *Emlékkövek* azonban jóval több ennél. Művészi önvalomás, családtörténet, társadalom- és korrajz is egyben, és tanulságos adalék a tekintetben, hogy milyen lehet, hogyan változhat a művész és a művészet helyzete a diktatúrában és a demokráciában.

Konok az egyéni életút eseményein túl feleleveníti egy nagypolgári művész-értelmiségi família mindennapjait a 20. század első felében, a hozzájuk csapódó különcöket és ködlavagokat, és érzékletes képet rajzol egy jeles vidéki gimnázium szereplőiről. Tragikus és abszurd helyzetekben egyaránt bővelkedik a kiskamasz hányattatása a II. világháború frontjain az ellenállásban részt vevő katonatiszt édesapa oldalán. Majd a pályaválasztás dilemmái után jönnek a művészessé válás nehézségei a sztálinizmus legsötétebb, a szocreál legmerekvebb éveiben, a Képzőművészeti Főiskolán, ahol csak a polgári humanizmus értékeit őrző tanáregyeniségek, Bernáth Aurél és Berény Róbert nyújthattak némi

kapaszkodót. Rajtuk kívül a kor fontos és jellegzetes értelmiségi-baráti társaságai, „szigetei” (a füredi Lipták-ház, Borsos Miklós és köre) segítettek túlélni ezeket az időket, s formálták művészi szemléletét.

Ezt a jótékony és egyben korlátozó burkot törte szét a forradalom és a Derkovits-ösztöndíj biztosította párizsi tanulmányút. Először még csak a szabadság ízeivel ismerkedett meg – egy ugyan korántsem tökéletes, de mégis szabad világgal –, majd az itthoni végzások és a második párizsi tartózkodásakor a nagykövetségen érvénytelenített útlevél okán az emigráció korántsem könnyű útját választotta. Különböző nehézségek, groteszk kalandok, változatos találkozások jellemezték ezeket az éveket, s közben lassan, fokozatosan művészetére is változni kezdett. Először lebegő, sodródó motívumok laza, tarka halmazává vált, majd a 70-es évek elejétől kezdve kialakult a – mutatis mutandis – Konok művészetét máig fémjelző, kevés számú elemmel operáló, a geometriai formák fegyelmét ritmikus ellenpontokkal és egyéni duktusokkal oldó képi világ. Talán nem véletlen, hogy ekkortól már megosztja otthonát és műtermét a sokszínűbb Párizs és a józanabb, a folyamatos alkotómunkára alkalmasabb, művészetére fogékonyabb Zürich között. A 80-as évektől pedig – először

kiállítások révén – egyre több időt tölt Magyarországon, hogy aztán hazatérve a kortárs magyar művészet immár megkerülhetetlen mesterévé váljon.

Egy immár eltűnt polgári világ emlékeiből, a történelem sorspróbáló fordulataiból, a magyar és nemzetközi művészeti közeg keserűdes epizódjaiból, barátok és ismerősök sorának érzékletesen felvázolt portréiból, művészi hitvallásának töredékeiből áll össze Konok Tamás könyve, melyben nemcsak róla tudunk meg többet, de a művészeti életről, s a korról is, amelyben élt. Így Konok Tamás írását méltán sorolhatjuk a legjelentősebb magyar művészönvalomások, Barabás Miklós, Róna József, Kunffy Lajos, Csók István, Rippl-Rónai, Bernáth Aurél és Borsos Miklós visszaemlékezései közé.

„A Franklin utca meghibásodott lépcsőfoka között még mindig virágozott a pitypang, mint ahogy húsz évvel azelőtt. Úgy álltam ott a dermedt múltban, mintha csupán egy álom lett volna Párizs, Kalifornia és minden, amit a vasfüggönyön túl megéltem. Az ötödik dimenzió a jelen, múlt és jövő egyidejű állapota. A hely- és időnélküliség, a sine loco et anno mint életérzés a mai napig kísért, és megjelenik festményeimben is.”

Hamarosan a könyvesboltokban!